

Bogdan MĂLINESCU

Medicină legală

Curs universitar

Universul Juridic

București

-2024-

Cuprins

PREFAȚĂ	5
I. NOȚIUNI INTRODUCATIVE.....	7
I.1. Definiția medicinei legale	7
I.2. Domeniile de activitate ale medicinei legale.....	7
I.3. Istoricul medicinei legale	10
I.3.1. Repere istorice internaționale în medicina legală.....	10
I.3.2. Repere istorice românești în medicina legală.....	11
I.4. Organizarea rețelei de medicină legală în România	13
I.5. Cadrul legislativ al activității de medicină legală în România	14
I.5.1. Acte normative incidente în activitatea de medicină legală	14
I.5.2. Principiile derivate din lege ale activității de medicină legală	17
I.5.3. Organisme medico-legale de coordonare și control a activității de medicină legală reglementate juridic	18
I.5.4. Actele medico-legale reglementate juridic	19
I.5.5. Controlul actelor medico-legale – reglementări juridice	20
II. TANATOLOGIE MEDICO-LEGALĂ	22
II.1. Definiția tanatologiei medico-legale	22
II.2. Capitolele tanatologiei medico-legale.....	22
II.3. Moartea – definiție. Etapele morții organismului	22
II.3.1. Moartea – definiție	22
II.3.2. Etapele morții organismului.....	23
II.4. Stările terminale. Aspecte juridice, metodologice, etice și deontologice	26
II.4.1. Forme particulare între viață și moarte, cu implicații juridice	26
II.4.2. Discernământul muribunzilor față de o faptă penală	27
II.4.3. Competența psihică a muribunzilor de a încheia acte de dispoziție (adopte, moștenire, vânzare-cumpărare, testament, căsătorie)	27
II.4.4. Eutanasia	27
II.4.5. Prelevarea de organe și țesuturi de la cadavru	27
II.4.6. Calificarea unor fapte penale posibil exercitate asupra unei persoane în stare terminală.....	28
II.4.7. Aprecierea responsabilității întreruperii resuscitării	28
II.5. Tanatosemiologia (semnele morții și modificările cadaverice)	28
II.5.1. Generalități.....	28
II.5.2. Semne negative de viață.....	28
II.5.3. Semne pozitive de moarte (semnele de certitudine ale decesului/semnele morții reale/semnele morții biologice).....	29
II.5.3.1. Modificări cadaverice precoce	29
II.5.3.1.1. Răcirea cadavrului (algor mortis).....	29
II.5.3.1.2. Deshidratarea cadavrului (desicarea)	29
II.5.3.1.3. Lividitățile cadaverice (livor mortis)	31

II.5.3.1.4. Rigiditatea cadaverică (<i>rigor mortis</i>)	33
II.5.3.1.5. Autoliza	35
II.5.3.2. Modificări cadaverice tardive	36
II.5.3.2.1. Modificări cadaverice tardive distructive	36
II.5.3.2.1.1. Putrefacția	36
II.5.3.2.1.2. Distrugerea cadavrului de către animale, insecte și plante	39
II.5.3.2.2. Modificări cadaverice tardive conservatoare	40
II.5.3.2.2.1. Modificări cadaverice tardive conservatoare naturale (mumificarea, adipoceara, lignificarea, pietrificarea, înghețarea naturală)	40
II.5.3.2.2.2. Modificări cadaverice tardive conservatoare artificiale (înghețarea artificială, îmbălsămarea)	42
II.5.3.3. Distrugerile produse de om asupra cadavrului	42
II.6. Tanatoetiologia și tanatogeneza (tipuri de moarte, cauze de moarte și sindroame tanatogeneratoare)	43
II.7. Tanatocronologia (stabilirea datei morții)	48
III. TRAUMATOLOGIE MEDICO-LEGALĂ	50
III.1. Traumatologie medico-legală generală	50
III.1.1. Definiția și clasificarea traumatismelor, agenților traumatici și leziunilor traumatice	50
III.1.2. Leziuni traumatice primare	52
III.1.2.1. Generalități	52
III.1.2.2. Leziuni traumatice primare fără soluție de continuitate a tegumentului	53
III.1.2.3. Leziuni traumatice primare cu soluție de continuitate a tegumentului	57
III.1.3. Reacțiile vitale	65
III.1.3.1. Reacțiile vitale locale	66
III.1.3.2. Reacțiile vitale generale	69
III.1.3.3. Reacții vitale specifice anumitor cauze de moarte	70
III.1.4. Reacțiile postvitale	71
III.1.5. Șocul traumatic	71
III.2. Traumatologie medico-legală sistemică	71
III.2.1. Leziuni traumatice musculare	72
III.2.2. Leziuni traumatice osteo-articulare	73
III.2.3. Leziuni traumatice ale nervilor	75
III.2.4. Leziuni traumatice ale vaselor	75
III.3. Traumatologie medico-legală topografică	76
III.3.1. Traumatismele cranio-cerebrale	76
III.3.1.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor cranio-cerebrale	76
III.3.1.2. Clasificarea clinică a traumatismelor cranio-cerebrale	78
III.3.1.3. Leziunile traumatice ale țesuturilor moi pericraniene	79
III.3.1.4. Leziunile traumatice osoase craniene (fracturile craniene)	79
III.3.1.5. Leziunile traumatice ale meningelui și spațiilor meningeale	80
III.3.1.5.1. Soluții de continuitate meningeale	80
III.3.1.5.2. Revărsate sanguine ale spațiilor meningeale	80

III.3.1.5.2.1. Hematomul extradural	81
III.3.1.5.2.2. Hematomul subdural.....	81
III.3.1.5.2.3. Hemoragia și hematomul subarahnoidian.....	82
III.3.1.5.3. Colecții lichidiene intracraniene traumatice	82
III.3.1.5.3.1. Higroma subdurală.....	82
III.3.1.5.3.2. Meningita seroasă	83
III.3.1.6. Leziunile traumatice ale creierului	83
III.3.1.6.1. Comoția cerebrală.....	83
III.3.1.6.2. Contuzia cerebrală	84
III.3.1.6.3. Dilacerarea cerebrală	84
III.3.1.6.4. Hematomul intraparenchimos cerebral	84
III.3.1.6.5. Edemul cerebral	85
III.3.1.6.6. Fongus-ul cerebral	85
III.3.1.6.7. Fistula de lichid cefalorahidian.....	86
III.3.1.6.8. Leziunile axonale difuze	86
III.3.1.7. Leziunile traumatice ale sistemului ventricular cerebral	87
III.3.1.7.1. Hemoragii intraventriculare cerebrale	87
III.3.1.7.2. Hematoame în cavitățile ventriculare cerebrale.....	87
III.3.1.8. Complicațiile traumatismelor cranio-cerebrale	87
III.3.1.9. Sechelele traumatismelor cranio-cerebrale	88
III.3.2. Traumatismele buco-maxilo-faciale, oftalmologice și ale aparatului auditiv	88
III.3.2.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor buco-maxilo-faciale, oftalmologice și ale aparatului auditiv.....	88
III.3.2.2. Leziunile traumatice ale țesuturilor moi faciale	89
III.3.2.3. Leziunile traumatice ale oaselor și articulațiilor faciale	90
III.3.2.4. Leziunile traumatice endobucale	92
III.3.2.5. Leziuni traumatice oculare	95
III.3.2.6. Leziuni traumatice ale aparatului auditiv.....	99
III.3.2.7. Probleme medico-legale și juridice ale leziunilor, complicațiilor și sechelelor traumatismelor buco-maxilo-faciale, oftalmologice și ale aparatului auditiv	101
III.3.3. Traumatismele gâtului	102
III.3.3.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor gâtului.....	102
III.3.3.2. Traumatisme închise ale gâtului	102
III.3.3.3. Traumatisme deschise ale gâtului.....	103
III.3.3.4. Complicațiile traumatismelor gâtului	103
III.3.3.5. Sechelele traumatismelor gâtului.....	104
III.3.4. Traumatismele vertebro-medulare.....	104
III.3.4.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor vertebro-medulare.....	104
III.3.4.2. Entorse vertebrale	105
III.3.4.3. Luxații vertebrale.....	105
III.3.4.4. Fracturi vertebrale.....	105
III.3.4.5. Leziuni medulare	105
III.3.4.6. Complicațiile traumatismelor vertebro-medulare	106

III.3.4.7. Sechelele traumatismelor vertebro-medulare	106
III.3.5. Traumatismele toracice.....	106
III.3.5.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor toracice	106
III.3.5.2. Traumatisme închise ale toracelui	107
III.3.5.3. Traumatisme deschise ale toracelui	107
III.3.5.4. Leziunile traumatice ale tegumentului și ale părților moi ale toracelui	107
III.3.5.5. Leziunile traumatice ale peretelui osos al toracelui.....	108
III.3.5.6. Leziunile traumatice ale vaselor sanguine și limfatice ale toracelui.....	108
III.3.5.7. Leziunile traumatice ale esofagului și traheei.....	108
III.3.5.8. Leziunile traumatice ale inimii	109
III.3.5.9. Leziunile traumatice ale plămânilor și pleurei.....	110
III.3.5.10. Revărsatele intratoracice.....	110
III.3.5.11. Complicațiile traumatismelor toracice.....	111
III.3.5.12. Sechelele traumatismelor toracice	111
III.3.6. Traumatismele abdominale.....	112
III.3.6.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor abdominale.....	112
III.3.6.2. Traumatisme închise ale abdomenului.....	112
III.3.6.3. Traumatisme deschise ale abdomenului	113
III.3.6.4. Leziunile traumatice ale tegumentului și ale părților moi ale abdomenului	113
III.3.6.5. Leziunile traumatice ale vaselor sanguine și limfatice ale abdomenului.....	113
III.3.6.6. Leziunile traumatice ale ficatului și căilor biliare.....	114
III.3.6.7. Leziunile traumatice ale splinei	114
III.3.6.8. Leziunile traumatice ale pancreasului.....	115
III.3.6.9. Leziunile traumatice ale stomacului	116
III.3.6.10. Leziunile traumatice ale intestinului subțire	116
III.3.6.11. Leziunile traumatice ale colonului.....	116
III.3.6.12. Leziunile traumatice ale rectului.....	117
III.3.6.13. Leziunile traumatice ale rinichilor și ureterelor.....	117
III.3.6.14. Leziunile traumatice ale diafragmului	118
III.3.6.15. Complicațiile traumatismelor abdominale.....	118
III.3.6.16. Sechelele traumatismelor abdominale	118
III.3.7. Traumatismele pelvine.....	119
III.3.7.1. Circumstanțe și mecanisme de producere ale traumatismelor pelvine.....	119
III.3.7.2. Traumatisme închise ale pelvisului.....	120
III.3.7.3. Traumatisme deschise ale pelvisului	120
III.3.7.4. Leziunile traumatice ale tegumentului și ale părților moi ale pelvisului.....	120
III.3.7.5. Leziunile traumatice ale vezicii urinare.....	121
III.3.7.6. Leziunile traumatice ale uretrei	121
III.3.7.7. Leziunile traumatice ale ovarelor.....	121
III.3.7.8. Leziunile traumatice ale trompelor uterine	122
III.3.7.9. Leziunile traumatice ale uterului și colului uterin	122
III.3.7.10. Leziunile traumatice ale vaginului și vulvei	122

III.3.7.11. Leziunile traumatice ale penisului	123
III.3.7.12. Leziunile traumatice ale scrotului și testiculelor	123
III.3.7.13. Leziunile traumatice ale oaselor bazinului	124
III.3.7.14. Complicațiile traumatismelor pelvine.....	124
III.3.7.15. Sechelele traumatismelor pelvine	125
III.3.8. Traumatismele membrelor.....	125
III.3.8.1. Circumstanțe și mecanisme de producere a traumatismelor membrelor.....	125
III.3.8.2. Traumatisme închise ale membrelor.....	126
III.3.8.3. Traumatisme deschise ale membrelor.....	126
III.3.8.4. Leziunile traumatice ale centurii scapulare	127
III.3.8.5. Leziunile traumatice ale membrelor superioare.....	127
III.3.8.6. Leziunile traumatice ale membrelor inferioare.....	128
III.3.8.7. Complicațiile traumatismelor membrelor	130
III.3.8.8. Sechelele traumatismelor membrelor	130
IV. CIRCUMSTANȚE ȘI MODALITĂȚI DE PRODUCERE A LEZIUNILOR TRAUMATICE ȘI A MORȚII	132
IV.1. Leziunile și moartea produse prin cădere și precipitare	132
IV.1.1. Generalități	132
IV.1.2. Căderea	132
IV.1.3. Precipitarea.....	133
IV.1.4. Probleme medico-legale ale căderii și precipitării	134
IV.2. Leziunile și moartea produse prin mijloace de apărare-atacare proprii omului.....	134
IV.3. Leziunile și moartea produse prin asfixii	135
IV.3.1. Definiție.....	135
IV.3.2. Clasificarea asfixiilor.....	135
IV.3.3. Anatomia patologică a asfixiilor	137
IV.3.4. Asfixiile mecanice.....	138
IV.3.4.1. Clasificarea asfixiilor mecanice.....	138
IV.3.4.2. Asfixia chimico-atmosferică	138
IV.3.4.3. Obstruarea orificiilor și căilor respiratorii (sufocarea)	139
IV.3.4.4. Spânzurarea	140
IV.3.4.5. Ștrangularea.....	142
IV.3.4.6. Sugrumarea.....	143
IV.3.4.7. Submersia	144
IV.3.4.8. Comprimarea toraco-abdominală	145
IV.3.4.9. Asfixiile posturale (hipochinetice)	146
IV.3.4.10. Crucificarea	146
IV.3.4.11. Asfixii autoerotice	146
IV.3.4.12. Probleme medico-legale în asfixiile mecanice	146
IV.4. Leziunile și moartea produse prin evenimente rutiere, feroviare, aviatice, acvatice	147
IV.4.1. Generalități	147
IV.4.2. Accidente de trafic rutier	147
IV.4.2.1. Factori incriminați în producerea accidentelor rutiere.....	147

IV.4.2.2. Mecanisme lezionale și pattern lezional în accidente de trafic rutier.....	148
IV.4.3. Accidentul de trafic feroviar	155
IV.4.4. Accidentele de trafic aerian	156
IV.4.5. Accidente de trafic acvatic	156
IV.4.6. Probleme medico-legale în accidente de trafic	156
IV.5. Leziunile și moartea produse prin arme de foc.....	157
IV.5.1. Generalități	157
IV.5.2. Tipuri de arme	158
IV.5.3. Elementele componente ale glonțului.....	158
IV.5.4. Etapele de descărcare a unei arme și traiectoria glonțului.....	158
IV.5.5. Acțiunile glonțului asupra corpului uman	159
IV.5.5.1. Acțiunile glonțului asupra tegumentelor și țesuturilor moi subtegumentare.....	159
IV.5.5.2. Acțiunile glonțului asupra organelor interne	159
IV.5.6. Factorii împușcării.....	159
IV.5.7. Leziuni produse de armele de vânătoare	163
IV.5.8. Leziuni prin împușcare cu arme fără glonț.....	163
IV.5.9. Probleme medico-legale ale împușcării.....	164
IV.6. Leziunile și moartea produsă prin agenți fizici.....	165
IV.6.1. Generalități	165
IV.6.2. Temperaturi extreme	165
IV.6.2.1. Temperatura crescută.....	166
IV.6.2.1.1. Arsurile	166
IV.6.2.1.2. Hipertermia	169
IV.6.2.2. Temperatura scăzută.....	171
IV.6.2.2.1. Degerăturile	171
IV.6.2.2.2. Hipotermia/refrigerația	171
IV.6.3. Energia electrică	173
IV.6.3.1. Leziunile produse de energia electrică naturală.....	174
IV.6.3.2. Leziuni produse de energia electrică industrială.....	175
IV.6.4. Radiațiile.....	179
IV.6.4.1. Radiații ionizante.....	179
IV.6.4.2. Radiații neionizante	180
IV.6.5. Variațiile presiunii atmosferice	181
IV.6.5.1. Variații ale presiunii hidrostatice și ale gazelor respirate	181
IV.6.5.1.1. Accidentele toxice în submersie	182
IV.6.5.1.2. Accidentele mecanice în submersie.....	182
IV.6.5.1.3. Accidentele bio-fizice de decomprimare (prin scăderea presiunii hidrostatice)	183
IV.6.5.1.4. Boala de cheson	183
IV.6.5.2. Variații ale presiunii atmosferice (la altitudine)	183
IV.6.5.2.1. Creșteri ale presiunii atmosferice	183
IV.6.5.2.2. Scăderea presiunii atmosferice și a presiunii parțiale a O ₂	184
IV.6.5.2.3. Variații naturale (meteorologice) ale factorilor atmosferici.	184
IV.6.6. Undele sonore.....	185

IV.7. Leziunile și moartea produse de agenți biologici	185
IV.7.1. Definiția agenților biologici	185
IV.7.2. Clasificarea agenților biologici.....	186
IV.7.3. Animale	186
IV.7.3.1. Animale de uscat	186
IV.7.3.2. Animale marine	187
IV.7.4. Reptile	188
IV.7.5. Artropode.....	188
IV.7.5.1. Arahnide	188
IV.7.5.2. Miriapozi	189
IV.7.5.3. Insecte.....	189
IV.7.6. Bacterii	190
IV.7.6.1. Tetanosul	190
IV.7.6.2. Toxiinfecțiile alimentare	190
IV.7.6.3 Botulismul	190
IV.7.6.4. Micotoxinele.....	190
IV.7.7. Sângele heterolog	191
IV.7.7.1. Complicații imediate	191
IV.7.7.2. Complicații tardive	191
IV.7.8. Alergeni	192
IV.7.9. Intoxicația cu plante, bace și fructe	192
IV.7.9.1. Clasificarea agenților traumatici vegetali	192
IV.7.9.2. Intoxicația cu ciuperci	193
IV.8. Leziunile și moartea produse prin agenți chimici.....	194
IV.8.1. Toxicologie medico-legală generală.....	195
IV.8.1.1. Factori care influențează toxicitatea	195
IV.8.1.2. Clasificarea toxicelor.....	196
IV.8.1.3. Clasificarea intoxicațiilor	196
IV.8.1.4. Căi de pătrundere, metabolizare, căi de eliminare a toxicelor.....	197
IV.8.1.5. Expertiza medico-legală în intoxicații.....	197
IV.8.1.6. Obiectivele terapeutice în intoxicații.....	201
IV.8.1.7. Obiectivele expertizei medico-legale în intoxicații	201
IV.8.2. Toxicologie medico-legală specială	201
IV.8.2.1. Toxice hemactice.....	201
IV.8.2.1.1. Intoxicația cu monoxid de carbon	201
IV.8.2.1.2. Intoxicația cu nitriți	203
IV.8.2.1.3. Intoxicația cu acid cianhidric și cianuri	203
IV.8.2.2. Intoxicația cu alcoolii	204
IV.8.2.2.1. Intoxicația cu alcool etilic	204
IV.8.2.2.2. Intoxicația cu alcool metilic	208
IV.8.2.2.3. Intoxicația cu etilenglicol	208
IV.8.2.3. Intoxicația cu substanțe corozive și caustice	209
IV.8.2.3.1. Intoxicația cu substanțe corozive.....	209
IV.8.2.3.2. Intoxicația cu substanțe caustice.....	211
IV.8.2.4. Intoxicația cu pesticide	211

IV.8.2.4.1. Intoxicația cu pesticide organo-fosforice (parationul, paraoxonul, schradanul).....	212
IV.8.2.4.2. Intoxicația cu pesticide organo-clorurate:	213
IV.8.2.5. Intoxicația cu medicamente	213
IV.8.2.5.1. Intoxicația cu deprimante ale SNC	213
IV.8.2.5.2. Intoxicații cu psihotrope ale SNC	215
IV.8.2.6. Intoxicațiile cu mercur și derivații săi	215
IV.8.2.7. Intoxicațiile cu arsen și derivații săi	216
IV.8.2.8. Intoxicațiile cu plumb tetraetil.....	216
IV.8.2.9. Stupefiantele. Toxicomania.....	217
V. UCIDERA ORII VĂTĂMAREA NOU-NĂSCUTULUI SĂVÂRȘITE DE CĂTRE MAMĂ	222
V.1. Aspecte juridice	222
V.2. Examinarea medico-legală a cadavrului nou-născutului	225
V.3. Examinarea medico-legală a mamei	234
V.4. Examinarea medico-legală la locul faptei.....	235
VI. ASPECTE DE GINECOLOGIE ȘI OBSTETRICĂ MEDICO-LEGALĂ CU IMPLICAȚII JURIDICE	236
VI.1. Constatarea stării de virginitate	236
VI.1.1. Norme legale privitoare la constatarea stării de virginitate	236
VI.1.2. Structura anatomică a himenului	237
VI.1.3. Aspecte anatomo-patologice macroscopice în deflorare	237
VI.1.4. Examinarea medico-legală a stării de virginitate sau deflorare.....	238
VI.2. Constatarea stării de graviditate și naștere.....	239
VI.2.1. Circumstanțele în care se solicită expertize medico-legale pentru constatarea stării de graviditate și naștere.....	239
VI.2.2. Obiectivele expertizei medico-legale în sarcină	240
VI.2.3. Obiectivele expertizei medico-legale a nașterii	240
VI.3. Avortul.....	241
VI.3.1. Definiție	241
VI.3.2. Prevederi legislative privitoare la avort.....	241
VI.3.3. Clasificarea avortului.....	241
VI.3.4. Avortul spontan sau patologic	242
VI.3.5. Avortul provocat.....	242
VI.3.6. Obiectivele expertizei medico-legale a avortului empiric	244
VII. ASPECTE DE SEXOLOGIE MEDICO-LEGALĂ CU IMPLICAȚII JURIDICE	246
VII.1. Introducere	246
VII.2. Determinarea sexului	246
VII.3. Expertiza medico-legală a capacității sexuale a bărbatului.....	250
VII.4. Expertiza medico-legală a capacității sexuale a femeii.....	251
VII.5. Expertiza medico-legală în infracțiunile privitoare la viața sexuală	252
VII.5.1. Patologia vieții sexuale și sexualitatea aberantă cu implicații juridice	252

VII.5.2. Infracțiuni privitoare la viața sexuală – aspecte juridice și medico-legale.....	256
VIII. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ PSIHIATRICĂ.....	272
VIII.1. Aspecte teoretice.....	272
VIII.1.1. Psihiatria medico-legală – definiție, sferă de preocupări.....	272
VIII.1.2. Clarificări terminologice juridice și medico-legale operante în cadrul psihiatriei medico-legale.....	272
VIII.1.2.1. Responsabilitatea juridică.....	272
VIII.1.2.2. Capacitatea psihică.....	273
VIII.1.2.3. Discernământul.....	273
VIII.1.2.4. Competența psihică specifică.....	274
VIII.2. Cadrul juridic al expertizelor medico-legale psihiatrice.....	274
VIII.2.1. Acte normative care conțin prevederi privind expertiza medico-legală psihiatrică.....	274
VIII.2.2. Situații din dreptul penal în care expertiza medico-legală psihiatrică trebuie obligatoriu solicitată și efectuată.....	277
VIII.2.3. Situații din dreptul civil în care expertiza medico-legală psihiatrică trebuie solicitată și efectuată.....	277
VIII.2.4. Situații din dreptul familiei în care expertiza medico-legală psihiatrică trebuie solicitată și efectuată.....	278
VIII.2.5. Situații din dreptul muncii în care expertiza medico-legală psihiatrică trebuie solicitată și efectuată.....	278
VIII.2.6. Aspecte juridice particulare privind stabilirea discernământului la minori.....	278
VIII.3. Expertiza medico-legală psihiatrică.....	279
VIII.3.1. Clasificarea expertizelor medico-legale psihiatrice.....	280
VIII.3.2. Obiectivele expertizelor medico-legale psihiatrice.....	280
VIII.3.2.1. Obiectivele expertizei medico-legale psihiatrice în spețele penale.....	280
VIII.3.2.2. Obiectivele expertizei medico-legale psihiatrice în spețele civile.....	281
VIII.3.3. Particularitățile expertizelor medico-legale psihiatrice.....	281
VIII.3.4. Etapele expertizei medico-legale psihiatrice.....	287
VIII.3.5. Expertiza medico-legală psihiatrică în diferite patologii psihice.....	287
VIII.3.6. Raportul de expertiză medico-legală psihiatrică.....	289
IX. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ PENTRU AMÂNAREA/ÎNTRERUPEREA PEDEPSELOR PRIVATIVE DE LIBERTATE (MAJORI) ORI A EXECUTĂRII MĂSURILOR EDUCATIVE PRIVATIVE DE LIBERTATE, A INTERNĂRII ÎNTR-UN CENTRU EDUCATIV SAU DE DETENȚIE (MINORI) SAU A SUSPENDĂRII URMĂRIRII PENALE ORI A JUDECĂȚII.....	292
IX.1. Definiție.....	292
IX.2. Cadru legislativ.....	292
IX.3. Particularitățile expertizei.....	299
IX.4. Obiectivele expertizei.....	300
IX.5. Raportul de expertiză.....	301

X. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ A CAPACITĂȚII DE MUNCĂ.....	302
XI. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ A FILIAȚIEI.....	303
XI.1. Definiția filiației	303
XI.2. Clasificarea filiației	303
XI.3. Motive de solicitare a expertizei filiației	303
XI.4. Etapele expertizei filiației.....	303
XI.5. Prevederi legale privind filiația	303
XI.6. Filiația față de mamă (art. 47-52 C. fam.) se solicită:	306
XI.7. Filiația față de tată	306
XI.8. Expertiza medico-legală a dermatoglifelor în filiație	307
XI.9. Expertiza medico-legală serologică în filiație	307
XI.10. Expertiza medico-legală antropologică în filiație.....	307
XI.11. Expertiza medico-legală genetică în filiație	308
XII. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ ANTROPOLOGICĂ	309
XII.1. Definiția antropologiei medico-legale.....	309
XII.2. Identificarea pe persoană.....	309
XII.3. Identificarea pe cadavru	309
XII.4. Identificarea pe piese scheletice	309
XII.5. Informațiile ce pot fi obținute prin expertiza medico-legală antropologică.....	310
XII.6. Identificarea odonto-stomatologică.....	310
XII.7. Reconstrucția facială	311
XIII. EXPERTIZA ENTOMOLOGICĂ.....	312
XIV. COMPORTAMENTUL DUPLICITAR.....	313
XIV.1. Comportamentul duplicitar – generalități, definiție, clasificare	313
XIV.2. Simularea	313
XIV.3. Disimularea.....	315
XIV.4. Expertiza medico-legală în comportamentul duplicitar.....	315
XV. CAUZALITATEA MEDICO-LEGALĂ.....	316
XV.1. Definiție	316
XV.2. Factorii implicați în analiza cauzalității	316
XV.3. Cauza, condiția, factorii circumstanțiali și declanșatori, efectul.....	317
XV.3.1. Cauza.....	317
XV.3.2. Condiția.....	317
XV.3.3. Factori circumstanțiali și factori declanșatori	318
XV.3.4. Efectele	319
XV.4. Cauzalitatea medico-legală	319
XV.4.1. Legătura de cauzalitate.....	319
XV.4.1.1. Definiție	319
XV.4.1.2. Clasificare	320
XV.4.1.2.1. Legătura de cauzalitate directă (primară).....	320
XV.4.1.2.2. Legătura de cauzalitate indirectă (secundară)	320

XV.4.1.2.3. Cauzalitatea multiplă (conjugată sau complexă).....	321
XV.4.2. Raportul de cauzalitate.....	321
XV.4.3. Procesul de cauzalitate.....	321
XVI. ELEMENTE DE RESPONSABILITATE PROFESIONALĂ MEDICALĂ, BIOETICĂ ȘI DEONTOLOGIE MEDICALĂ.....	322
XVI.1. Relaționare socială și responsabilitate în profesia medicală.....	322
XVI.2. Reglementări juridice privind responsabilitatea în profesia medicală.....	322
XVI.3. Raportul juridic medical.....	323
XVI.4. Răspunderea juridică a medicului și a cadrelor medicale medii.....	324
XVI.4.1. Formele răspunderii juridice a medicului și a cadrelor medicale medii.....	324
XVI.4.2. Condiții pentru angajarea răspunderii juridice a medicului și a cadrelor medicale medii.....	324
XVI.4.3. Răspunderea penală a medicului și a cadrelor medicale medii.....	327
XVI.4.4. Răspunderea civilă a personalului medical (medic și cadre medicale medii) și a instituțiilor sanitare.....	330
XVI.4.5. Răspunderea contravențională a medicului și a cadrelor medicale medii.....	333
XVI.4.6. Răspunderea materială a medicului și a cadrelor medicale medii.....	333
XVI.4.7. Răspunderea disciplinară a medicului și a cadrelor medicale medii.....	333
XVI.5. Noțiuni de bioetică și deontologie medicală.....	334
XVI.5.1. Generalități.....	334
XVI.5.2. Teme ale bioeticii frecvent întâlnite în practica medicală.....	335
XVI.5.2.1. Confidențialitatea (secretul medical).....	335
XVI.5.2.2. Consimțământul la tratamentul medical.....	339
XVII. ACTIVITATEA PRACTICĂ DE MEDICINĂ LEGALĂ.....	341
XVII.1. Constatarea și expertiza medico-legală referitoare la persoane.....	341
XVII.1.1. Definiția activității de expertiză medico-legală pe persoană.....	341
XVII.1.2. Utilitatea activității de expertiză medico-legală pe persoană în practica judiciară.....	341
XVII.1.3. Cadrul legislativ de desfășurare a activității expertale pe persoană.....	342
XVII.1.4. Criteriile medico-legale de evaluare a gravității unui traumatism nemortal.....	358
XVII.1.5. Examinarea medico-legală a persoanelor – tipuri de examinări; metodologie.....	364
XVII.1.6. Actele medico-legale referitoare la persoane.....	368
XVII.1.6.1. Certificatul medico-legal – părțile componente, reguli de redactare.....	368
XVII.1.6.2. Raportul de constatare și expertiză medico-legală – părțile componente, reguli de redactare.....	370
XVII.1.6.3. Raportul de nouă expertiză medico-legală – părțile componente, reguli de redactare.....	372
XVII.1.6.4. Avizul medico-legal.....	373
XVII.1.6.5. Buletinele de analiză.....	373

XVII.1.7. Obiective stabilite de către organele de urmărire penală sau de către instanțele de judecată în constatările și expertizele medico-legale referitoare la persoane (în cazurile de traumatologie).....	373
XVII.2. Constatarea și expertiza medico-legală referitoare la cadavre	374
XVII.2.1. Cercetarea la fața locului în cazurile de deces.....	374
XVII.2.1.1. Definiția cercetării la fața locului	374
XVII.2.1.2. Prevederile legislative privind cercetarea locului faptei.....	374
XVII.2.1.3. Obiectivele cercetării la fața locului în cazul investigării decesului unei persoane	376
XVII.2.1.4. Aspecte caracteristice pentru cercetarea la fața locului.....	376
XVII.2.1.5. Competența materială și teritorială în cercetarea la fața locului	377
XVII.2.1.6. Alcătuirea echipei de cercetare la fața locului.....	377
XVII.2.1.7. Etapele cercetării la locul faptei	377
XVII.2.1.8. Construirea ipotezelor de lucru după cercetarea la fața locului.....	378
XVII.2.1.9. Rolul poliției în cercetarea la fața locului în cazurile de deces	378
XVII.2.1.10. Rolul medicului legist în cercetarea la fața locului în cazurile de deces.....	380
XVII.2.1.11. Reguli îndreptate spre conservarea stării inițiale a cadavrului și a urmelor biologice.....	380
XVII.2.1.12. Întrebările la care va răspunde medicul legist după efectuarea cercetării la fața locului	381
XVII.2.1.13. Descoperirea și prelevarea urmelor biologice în cadrul cercetării la fața locului	381
XVII.2.1.14. Transportul și depunerea cadavrului la instituțiile medico-legale.....	382
XVII.2.1.15. Cercetarea suplimentară a locului faptei	383
XVII.2.2. Autopsia medico-legală (tanatomorfologia).....	383
XVII.2.2.1. Definiție.....	383
XVII.2.2.2. Tipuri de autopsii.....	383
XVII.2.2.3. Autopsia medico-legală – cadru juridic și metodologic	384
XVII.2.2.4. Autopsia medico-legală – particularități:	384
XVII.2.2.5. Prevederi legale privind autopsia medico-legală.....	385
XVII.2.2.6. Considerații generale asupra desfășurării expertizei medico-legale pe cadavru	390
XVII.2.2.7. Timpii de desfășurare a autopsiei medico-legale	390
XVII.2.2.8. Raportul de autopsie medico-legală	397
XVII.2.2.8.1. Raportul de autopsie medico-legală – reglementări legale.....	397
XVII.2.2.8.2. Părțile componente ale Raportului de autopsie medico-legală.....	397
XVII.2.2.9. Lucrări medico-legale ce pot fi solicitate de către organele de urmărire penală sau instanțele judecătorești ulterior întocmirii unui raport de expertiză medico-legală necropsică.....	398
XVII.2.2.10. Documente ce pot fi emise de către instituția medico-legală după efectuarea autopsiei.....	399
XVII.2.2.11. Certificatul medical constatator al decesului – valoare, semnificație, aspecte procedurale și medico-legale	400
XVII.2.2.12. Autopsia persoanelor cu identitate necunoscută.....	402
XVII.2.2.13. Expertiza medico-legală a cadavrelor exhumate	403

XVII.2.2.14. Constatările medico-legale în evenimentele cu număr mare de victime	404
XVII.2.3. Obiective stabilite de către organele de urmărire penală sau de către instanțele de judecată în constatările și expertizele medico-legale referitoare la cadavre	405
XVII.3. Constatarea și expertiza medico-legală de laborator	405
XVII.3.1. Generalități	405
XVII.3.2. Serologie medico-legală	406
XVII.3.2.1. Examenul medico-legal al petelor de sânge	406
XVII.3.2.1.1. Descoperirea urmelor de sânge la locul faptei	406
XVII.3.2.1.2. Descrierea urmelor de sânge	407
XVII.3.2.1.3. Prelevarea urmelor de sânge	407
XVII.3.2.1.4. Conservarea și expedierea urmelor de sânge prelevate	407
XVII.3.2.1.5. Obiectivele expertale și căile de rezolvare a acestora în expertiza medico-legală de laborator a petelor de sânge	408
XVII.3.2.2. Examenul medico-legal al petelor de spermă	409
XVII.3.2.3. Examenul medico-legal al firelor de păr	410
XVII.3.2.4. Examenul medico-legal al corpurilor delictive	412
XVII.3.3. Histopatologie medico-legală	412
XVII.3.4. Toxicologie medico-legală	413
XVII.3.5. Tanatochimie medico-legală	414
XVII.3.6. Genetica medico-legală	415
XVII.3.7. Radiologie medico-legală	417
XVII.3.8. Examinări speciale	417
XVII.3.9. Obiective stabilite de către organele de urmărire și cercetare penală sau de către instanțele de judecată în constatările și expertizele medico-legale de laborator	418
BIBLIOGRAFIE	419

I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE

I.1. Definiția medicinei legale

Medicina legală este atât o disciplină medicală, cât și o specialitate medicală de sinteză, situată la granița/interfața dintre medicină și drept, care aplică noțiunile din științele medicale și medico-biologice în slujba soluționării aspectelor juridice din diferite ramuri ale dreptului legate de ființa umană, furnizând probe științifice utile în rezolvarea spețelor juridice de către organele de urmărire penală (poliție și parchet) și de către instanțele de judecată.

Medicina legală oferă răspunsuri științifice la întrebările cu caracter medical adresate de către organele judiciare, ajutând la lămurirea problemelor juridice cu implicații medicale conform sintagmei „Medicina dux auxiliumque justitiae” („Medicina este un ghid și un ajutor pentru justiție”).

I.2. Domeniile de activitate ale medicinei legale

Ordonanța nr. 1 din 20 ianuarie 2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală precizează domeniile de activitate ale medicinei legale.

Articolul 1

„Activitatea de medicină legală, parte integrantă a asistenței medicale, constă în efectuarea de expertize, examinări, constatări, examene de laborator și alte lucrări medico-legale asupra persoanelor în viață, cadavrelor, produselor biologice și corpurilor delictive, în vederea stabilirii adevărului în cauzele privind infracțiunile contra vieții, integrității corporale și sănătății persoanelor ori în alte situații prevăzute de lege, precum și în efectuarea de expertize medico-legale psihiatrice și de cercetare a filiației”.

În esență, domeniile de activitate ale medicinei legale sunt următoarele:

- A. expertiza și constatarea medico-legală pe persoană (medicina legală clinică);
- B. expertiza și constatarea medico-legală pe cadavru (autopsia medico-legală/medicina legală prosecturală);
- C. expertiza și constatarea medico-legală pe produse biologice și corpuri delictive (laborator medico-legal).

Articolul 2

„(1) Activitatea de medicină legală asigură mijloace de probă cu caracter științific organelor de urmărire penală, instanțelor judecătorești, precum și la cererea persoanelor interesate, în soluționarea cauzelor penale, civile sau de altă natură, contribuind prin mijloace specifice, prevăzute de lege, la stabilirea adevărului”.

Articolul 4

„Instituțiile de medicină legală sunt singurele unități sanitare care efectuează, potrivit legii, constatări, expertize, precum și alte lucrări medico-legale”.

Prin urmare, conform legii, principalele tipuri de lucrări medico-legale constau în:

- A. constatări;
- B. expertize;
- C. alte lucrări medico-legale.

Principalele ramuri ale medicinei legale și obiectul activității lor sunt:

A. tanatologia medico-legală: studiază aspecte legate de moarte (examinare externă și internă a cadavrelor și părților de cadavre umane);

B. medicina legală clinică: studiază persoana (omul viu) și documentele medicale ale acesteia (examinare medico-legală traumatologică, sexologică, obstetricală, pentru amânarea/întreruperea pedepsei ori a suspendării urmăririi penale/judecării pentru motive medicale, expertiza medico-legală psihiatrică);

C. laboratorul medico-legal: studiază produsele biologice recoltate de la persoana în viață sau de la cadavru, precum și corpurile delictuale purtătoare de urme biologice.

Subramuri ale medicinei legale (pornind de la conexiunile medicinei legale cu alte specialități medicale) sunt:

- traumatologia medico-legală;
- obstetrica medico-legală;
- sexologia medico-legală;
- odontostomatologia medico-legală;
- antropologia medico-legală;
- toxicologia medico-legală;
- genetica medico-legală;
- serologia medico-legală;
- histopatologia medico-legală;
- psihiatria medico-legală.

Medicina legală are conexiuni cu diverse ramuri ale dreptului, contribuind prin lucrări medico-legale specifice la elucidarea problematicii respectivei ramuri de drept, legate de ființa umană și de produsele sale biologice. Vom reda în continuare contribuțiile medicinei legale în diferite ramuri de drept.

Contribuția medicinei legale în dreptul penal:

Noul Cod penal, în Partea specială, la Titlul I, prezintă Infracțiunile contra persoanei (art. 188-227), în majoritatea dintre acestea fiind vorba de persoana umană, putând să fie solicitată o lucrare medico-legală.

Capitolul I – Infrațiuni contra vieții – art. 188-192 (art. 188 – Omorul; art. 189 – Omorul calificat; art. 190 – Uciderea la cererea victimei; art. 191 – Determinarea sau înlesnirea sinuciderii; art. 192 – Uciderea din culpă).

Capitolul II – Infrațiuni contra integrității corporale sau sănătății – art. 193-198 (art. 193 – Lovirea sau alte violențe; art. 194 – Vătămarea corporală; art. 195 – Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte; art. 196 – Vătămarea corporală din culpă; art. 197 – Relele tratamente aplicate minorului; art. 198 – Încăierarea).

Capitolul III – Infrațiuni săvârșite asupra unui membru de familie – art. 199-200 (art. 199 – Violența în familie; art. 200 – Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă).

Capitolul IV – Agresiuni asupra fătului – art. 201-202 (art. 201 – Întreruperea cursului sarcinii; art. 202 – Vătămarea fătului).

Capitolul V – Infrațiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie – art. 203-204 (art. 203 – Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate; art. 204 – Împiedicarea ajutorului).

Capitolul VI – Infrațiuni contra libertății persoanei – art. 205-208 (art. 205 – Lipsirea de libertate în mod ilegal; art. 206 – Amenințarea; art. 207 – Șantajul; art. 208 – Hărțuirea).

Capitolul VII – Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile – art. 209-217 (art. 209 – Sclavia; art. 210 – Traficul de persoane; art. 211 – Traficul de minori; art. 212 – Supunerea la muncă forțată sau obligatorie; art. 213 – Proxenetismul; art. 214 – Exploatarea cerșetoriei; art. 215 – Folosirea unui minor în scop de cerșetorie; art. 216 – Folosirea serviciilor unei persoane exploatare; art. 217 – Sancționarea tentativei).

Capitolul VIII – Infrațiuni contra libertății și integrității sexuale – art. 218-223 (art. 218 – Violul; art. 219 – Agresiunea sexuală; art. 220 – Actul sexual cu un minor; art. 221 – Coruperea sexuală a minorilor; art. 222 – Racolarea minorilor în scopuri sexuale; art. 223 – Hărțuirea sexuală).

Capitolul IX – Infrațiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private – art. 224-227 (art. 224 – Violarea de domiciliu; art. 225 – Violarea sediului profesional; art. 226 – Violarea vieții private; art. 227 – Divulgarea secretului profesional).

În acest sens, contribuția medicinei legale în dreptul penal constă în următoarele:

– ajută la stabilirea conținutului infracțiunii – definire;
– probează, prin mijloace științifice, cele patru elemente constitutive ale infracțiunii (obiectul infracțiunii, subiectul infracțiunii, latura obiectivă și latura subiectivă);

• Obiectul infracțiunii – persoana umană;

• Subiectul infracțiunii – condițiile necesare pentru a fi subiect activ sau pasiv al unei anumite infracțiuni – vârstă, sex, discernământ, incapacitatea de a se apăra sau de a-și exprima liber voința, numărul de subiecți, calitatea de subiect activ sau pasiv al unei infracțiuni, evaluarea contribuției fiecărui subiect la consecințele prejudiciabile etc.;

• Latura obiectivă – acte omisive, comisive;

• Latura subiectivă – stabilirea vinovăției, stabilirea formelor vinovăției (intenție, culpă, preterintenție), motivația, mobilul, scopul;

– apreciază efectul actelor (comisive sau omisive), cauzelor, condițiilor ce intervin în producerea efectului biologic, locul, timpul, modul și mijloacele utilizate;

– contribuie la identificarea și probarea cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei
– legitima apărare, starea de necesitate, constrângerea fizică, morală, iresponsabilitatea, minoritatea, eroarea de fapt;

– oferă elemente importante pentru încadrarea juridică a unor fapte;

– apreciază capacitatea de coabitare și/sau procreare în infracțiunile sexuale.

Contribuția medicinei legale în dreptul procesual penal:

– proba medico-legală, expertul medico-legal, participanții la procesul penal sunt definite și reglementate de Codul de procedură penală;

– apreciază capacitatea învinuitului/inculpatului de a fi supus la pedeapsa muncii în folosul comunității sau de a urma regimul de detenție în situația existenței unor stări de boală cu consecințe juridice privind amânarea sau întreruperea executării pedepsei sau suspendarea urmăririi penale ori a judecării, pe motive medicale;

– în cazul minorilor, se efectuează expertiza medico-legală pentru amânarea/întreruperea executării măsurilor educative privative de libertate, a internării într-un centru educativ sau de detenție pe motive de boală;

– apreciază posibilitatea unei persoane de a participa la actele procedurale și la judecată – prin stabilirea stării de sănătate;

– evaluează credibilitatea altor mijloace de probă (declarații, mijloace materiale).

Contribuția medicinei legale în dreptul civil:

– apreciază condițiile capacității civile;

- apreciază competența psihică a unei persoane (de a întocmi și semna acte de dispoziție, de a întocmi acte notariale, de a decide informat asupra propriei persoane în legătură cu schimbarea sexului anatomic și civil etc.);

- evaluează prejudiciile cauzate de fapte ilicite (infirmitate, invaliditate).

Contribuția medicinei legale în dreptul familiei:

- condiții privind încheierea, anularea sau desfacerea căsătoriei;

- condiții privind adopția;

- stabilirea sexului civil (hermafroditisme, disforie de gen);

- filiație;

- capacitatea de coabitare, procreare.

Contribuția medicinei legale în dreptul muncii:

- accidente de muncă (cu supraviețuire sau deces).

Contribuția medicinei legale în criminalistică:

- tehnici de biocriminalistică.

Contribuția medicinei legale în criminologie:

- studiul cauzelor biologice ale delicvenței;

- victimologie (relația victimă-infractor);

- identificarea și evaluarea factorilor ce intervin în geneza conduitelor antisociale.

Tipuri de constatări și expertize medico-legale:

- expertiza și constatarea medico-legală pe cadavru;

- expertiza și constatarea medico-legală traumatologică;

- expertiza și constatarea medico-legală sexologică;

- expertiza și constatarea medico-legală obstetrico-ginecologică;

- expertiza și constatarea medico-legală psihiatrică;

- expertiza și constatarea medico-legală a capacității de muncă;

- expertiza și constatarea medico-legală pentru amânarea/întreruperea pedepselor privative de libertate (majori) ori a executării măsurilor educative privative de libertate, a internării într-un centru educativ sau de detenție (minori) sau a suspendării urmăririi penale ori a judecării;

- expertiza și constatarea medico-legală în filiație;

- expertiza și constatarea medico-legală AND.

I.3. Istoricul medicinei legale

I.3.1. Repere istorice internaționale în medicina legală

- noțiuni de medicină legală se găsesc în scrierile din cele mai vechi timpuri;

- în Biblie apar referiri la omucidere, sinucidere, sarcină, viol, incest, avort;

- vechii evrei – cărțile biblice (răniri, omoruri, sinucideri, aspecte de sexologie);

- Codul lui Hammurabi (1792-1759 î. Hr.) Mesopotamia – prima atestare documentară referitoare la medicina legală (răspunderea medicilor, sancțiuni pentru greșeli de terapie, aveau la bază legea Talionului);

- vechii egipteni – unele perversiuni sexuale erau considerate vicii grave; se pedepsea avortul; era prevăzută necesitatea examinării de către moașe a femeilor condamnate la moarte, amânându-se execuția până după naștere în caz de graviditate; în „Cartea Morților” moartea era considerată ca o fatalitate benefică;